

Stepanova, A. N., and Balkina, Ye. A. "Finansovaya arkhitektura kompaniy na raznykh etapakh zhiznennogo tsikla: vliyaniye na effektivnost rossiyskikh kompaniy" [Financial architecture of companies at different stages of the life cycle: impact on the effectiveness of Russian companies]. *Korporativnyye finansy*, no. 3 (2013): 4-15.

Zhytar, M. O., and Nemsadze, H. H. "Kontseptualni zasady zabezpechennia finansovoi arkhitektury korporatsii" [Conceptual framework for providing financial architecture for corporations]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 24 (2) (2017): 89-91.

УДК 658
JEL: O24; P42; M42

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ПОСТМИТНОГО АУДИТУ

©2019 КРИМЧАК Л. А., РУДНІЧЕНКО Є. М.

УДК 658
JEL: O24; P42; M42

Кримчак Л. А., Рудніченко Є. М. Удосконалення інформаційної складової економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств у контексті реалізації основних положень постмитного аудиту

Метою статті є розроблення пропозицій щодо удосконалення інформаційної складової економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств у контексті реалізації постмитного аудиту. Зазначено, що постмитний аудит є однією з форм митного контролю. Визначено, що метою постмитного аудиту є спрощення митних процедур і покращення взаємодії вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з органами митного регулювання. Зазначено основні принципи митного адміністрування, яких мають дотримуватися країни світу, відповідно до Всесвітньої митної організації та Світової організації торгівлі. Розглянуто головні стандарти Кіотської конвенції, які безпосередньо стосуються проведення постмитного аудиту. Сформувано пропозиції щодо удосконалення інформаційної складової економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств у контексті їх взаємодії з митними органами.

Ключові слова: постмитний аудит, економічна безпека, зовнішньоекономічна діяльність, митні органи.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-7-211-216>

Рис.: 1. **Бібл.:** 9.

Кримчак Людмила Анатоліївна – аспірантка кафедри менеджменту, адміністрування та готельно-ресторанної справи, Хмельницький національний університет (вул. Інститутська, 11, Хмельницький, 29016, Україна)

E-mail: krymchakla@ukr.net

Рудніченко Євгеній Миколайович – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту, адміністрування та готельно-ресторанної справи, Хмельницький національний університет (вул. Інститутська, 11, Хмельницький, 29016, Україна)

E-mail: e.m.rudnichenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9407-2026>

УДК 658
JEL: O24; P42; M42

Крымчак Л. А., Рудниченко Е. Н. Совершенствование информационной составляющей экономической безопасности внешнеэкономической деятельности отечественных предприятий в контексте реализации основных положений постаможенного аудита

Целью статьи является разработка предложений по совершенствованию информационной составляющей экономической безопасности внешнеэкономической деятельности отечественных предприятий в контексте реализации постаможенного аудита. Указано, что постаможенный аудит является одной из форм таможенного контроля. Определено, что целью постаможенного аудита является упрощение таможенных процедур и улучшение взаимодействия отечественных субъектов внешнеэкономической деятельности с органами регулирования. Указаны основные принципы таможенного администрирования, которым должны следовать страны мира, согласно Всемирной таможенной организации и Всемирной торговой организации. Рассмотрены главные стандарты Киотской конвенции, которые непосредственно касаются проведения постаможенного аудита. Сформулированы предложения по совершенствованию информационной составляющей экономической безопасности внешнеэкономической деятельности отечественных предприятий в контексте их взаимодействия с таможенными органами.

Ключевые слова: постаможенный аудит, экономическая безопасность, внешнеэкономическая деятельность, таможенные органы.

Рис.: 1. **Библ.:** 9.

UDC 658
JEL: O24; P42; M42

Krymchak L. A., Rudnichenko Ye. M. Improving the Information Component of the Economic Security of Foreign Economic Activities of Domestic Enterprises in the Context of Implementation of the Main Provisions of the Post-Customs Audit

The article is aimed at developing proposals to improve the information component of the economic security of foreign economic activities of domestic enterprises in the context of implementation of the post-customs audit. It is specified that the post-customs audit is a form of customs control. It is defined that the purpose of the post-customs audit is to simplify customs procedures and improve the interaction of national actors of foreign economic activities with regulatory bodies. The basic principles of customs administration, which should be followed by the countries of the world, according to the World Customs Organization and the World Trade Organization, are provided. The main standards of the Kyoto Convention, which are directly related to the post-customs audit, are considered. Proposals are formed to improve the information component of the economic security of foreign economic activities of domestic enterprises in the context of their interaction with customs authorities.

Keywords: post-customs audit, economic security, foreign economic activity, customs authorities.

Fig.: 1. **Bibl.:** 9.

Крымчак Людмила Анатольевна – аспірантка кафедри менеджмента, адміністрування та гостинично-ресторанного дела, Хмельницький національний університет (ул. Інститутська, 11, Хмельницький, 29016, Україна)

E-mail: krymchakla@ukr.net

Рудніченко Євгеній Николаевич – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджмента, адміністрування та гостинично-ресторанного дела, Хмельницький національний університет (ул. Інститутська, 11, Хмельницький, 29016, Україна)

E-mail: e.m.rudnichenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9407-2026>

Krymchak Liudmila A. – Postgraduate Student of the Department of Management, Administration and Hotel and Restaurant Business, Khmelnytsky National University (11 Instytutska Str., Khmelnytsky, 29016, Ukraine)

E-mail: krymchakla@ukr.net

Rudnichenko Yevhenii M. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Management, Administration and Hotel and Restaurant Business, Khmelnytsky National University (11 Instytutska Str., Khmelnytsky, 29016, Ukraine)

E-mail: e.m.rudnichenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9407-2026>

Взаємодія вітчизняних суб'єктів господарювання з контролюючими органами, зокрема з митними, на сучасному етапі є дещо проблематичною та характеризується наявністю значної кількості суперечливих питань, що певним чином ускладнюють здійснення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняними суб'єктами та впливають, перш за все, на їх економічну безпеку. З огляду на це, особливої уваги потребує сьогодні вдосконалення саме інформаційного аспекту взаємодії вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з митними органами, оскільки лише належне інформаційне забезпечення допоможе спростити митні процедури, а саме – мінімізувати тривалість митного оформлення товарів та уникнути при цьому значних помилок.

Дослідження питань взаємодії вітчизняних підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з митними органами є досить актуальними, особливо в умовах реформи фіскальної служби, яка була розпочата у 2012 р. Серед чисельних наукових доробок варто відзначити праці Бережнюка І. Г. [1], Брехова С. С. [2], Вакульчик О. М. [3], Губіної І. С. [4], Рудніченка Є. М. [5], Пашка П. В. [6]. Однак, попри наявність напрацювань у даній сфері, питання постмитного аудиту потребує ґрунтовного дослідження, особливо у світлі сучасного його впровадження в практику діяльності вітчизняних митних органів.

Завданням даної роботи є розроблення пропозицій щодо вдосконалення інформаційної складової економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств у контексті реалізації постмитного аудиту.

Процес взаємодії суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з митними органами необхідно розглядати дуально. З одного боку, налагодження ефективної організаційної та інформаційної взаємодії дозволяє уникнути помилок і штрафних санкцій за недотримання норм законодавства у фіскальній сфері при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, а з іншого боку, митниця є інститутом, який захищає не лише інтереси держави, а й конкретних українських товаровиробників. Митниця здійснює контроль і аналіз ризиків при проведенні зовнішньоекономічних операцій та володіє інформацією про сумнівних контрагентів з високим ступенем ризику здійснення зовнішньоекономічних операцій за їх участі.

Сьогодні світовий досвід розвитку митної системи передбачає мінімізацію бар'єрів у зовнішній торгівлі та спрощення і гармонізацію митних процедур.

Всесвітня митна організація (*World Customs Organization – WCO*) у Переглянутій кіотській конвенції щодо гармонізації та спрощення митних процедур (*Revised Kyoto Convention on the Harmonization and Simplification of Customs Procedures*) і Світова організація торгівлі (*World Trade Organization – WTO*) рекомендують такі принципи митного адміністрування, яких повинні дотримуватися країни:

- ✦ перехід від поопераційного контролю (*transaction by transaction*) переміщення товарів через митний кордон до контролю, заснованому на методах постмитного аудиту;
- ✦ застосування методів ризик-менеджменту для митного контролю;
- ✦ введення інституту уповноваженого економічного оператора (*authorized economic operator – AEO*) для забезпечення безпеки міжнародних ланцюжків постачань та спрощення руху вантажів законослухняних економічних агентів;
- ✦ запровадження застосування показників ефективності дотримання законодавства (*compliance*) з метою забезпечення дієвості митного контролю;
- ✦ сприяння митній і торговельній кооперації для забезпечення економічних агентів актуальною інформацією щодо змін митного законодавства та митних процедур і гарантування добровільного дотримання ними митного законодавства;
- ✦ підписання взаємних угод з питань адміністративної допомоги з економічними агентами та іншими митними органами з метою задоволення вимог глобалізації торгівлі та попередження шахрайства у торгівлі;
- ✦ забезпечення належного рівня підготовки та мотивації персоналу митних органів [2, с. 40–41].

Однак вітчизняні реалії свідчать про домінування саме фіскальної функції митних органів, що обумовлюється відповідним планом надходжень коштів до державного бюджету. Хоча реформа фіскальної сфери, яка була розпочата у 2012 р.,

не мала успіху і завершилася у 2019 р. виділенням митної та податкової служб в окремі структурні одиниці з власною штатною чисельністю працівників, позитивні аспекти для сфери зовнішньоекономічної діяльності все ж були. Постійно відбувалися зміни в інформаційній взаємодії суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та митних органів з метою мінімізації впливу людського фактора та максимального запровадження електронних сервісів. Однак остаточно ефективних механізмів такої взаємодії сформовано не було, що викликало не лише нарікання з боку бізнесу, а й непорозуміння з боку світової бізнес-спільноти. Корупційні ризики у фіскальній сфері є одними з найвищих і найбільш небезпечних з боку як економічної безпеки держави, так і суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Зазначимо, що недоліки взаємодії інститутів держави та бізнесу повинні усуватися за допомогою діалогу та спільних зусиль, як це робиться в усьому цивілізованому світі.

Сьогодні у вітчизняних наукових колах ведуться гострі дискусії щодо реалізації та функціонування постмитного аудиту в Україні. Хоча, варто зазначити, що до цього часу ще відсутнє законодавчо закріплене на державному рівні чітке визначення терміна «постмитний аудит» і немає однозначного наукового підходу до його тлумачення.

До прикладу, науковцями О. М. Вакульчик та О. О. Кнішек постмитний контроль, який є термінологічним синонімом постмитного аудиту, трактується як «система заходів, методів та прийомів, які використовують посадові особи митних органів під час організації та проведення на основі методів аудиту контролю законності, повноти й достовірності відображення зовнішньоекономічних операцій у системі бухгалтерського обліку і звітності, правильності нарахування та своєчасності сплати митних податків і платежів підприємствами – суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності до державного бюджету» [3, с. 52].

Постмитний аудит є однією з форм митного контролю, який на даний час активно запроваджується та використовується в діяльності митних органів більшості країн світу.

Постмитний аудит посідає важливе місце при застосуванні системи управління ризиками в митній справі та є головним елементом подальшого підвищення ефективності діяльності митних органів. Він повинен стати формою співпраці із суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, що насамперед дозволяє суттєво зменшити терміни митного оформлення товарів та відпрацювати митні ризики, що стали відомі вже після митного оформлення [2, с. 11–12]. Відповідно до джерела [7] «постмитний аудит зводиться до контролю товарів після їх випуску у вільне використання у формі документальної перевірки, яка проводиться підрозділами контрольно-перевірочної роботи митниці. Постмитний контроль

повинен забезпечувати комплексне управління усім ланцюгом постачань товарів, тому потрібно, щоб він являв собою єдиний комплекс перевірочних заходів. Для забезпечення результативності перевірочних заходів митним органам потрібно налагодити взаємодію з митними органами інших країн, податковими та іншими контролюючими органами. При проведенні постмитного контролю має бути активна взаємодія із суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, які є об'єктами перевірки».

Основним документом, що регулює відносини у митній сфері на міжнародному рівні, є Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур, яка була прийнята 18 травня 1973 р. [8].

Київська конвенція [9] визначає три стандарти, які безпосередньо стосуються проведення постмитного аудиту, зокрема:

- ✦ Standard 6.6: системи митного контролю мають містити контроль, оснований на методах аудиту.
- ✦ Standard 6.7: з метою вдосконалення митного контролю митна служба має прагнути до співпраці з іншими митними адміністраціями та до укладання угод щодо надання взаємної адміністративної допомоги.
- ✦ Standard 6.10: митні органи з метою забезпечення дотримання митного законодавства повинні проводити оцінку торговельних систем економічних агентів – суб'єктів ЗЕД у тій частині, де ці системи впливають на митні операції.

З цих стандартів випливає, що постмитний аудит має на меті надати прозору та чітку інформацію стосовно рівня дотримання компанією законодавства та визначити або підтвердити сфери потенційного ризику, де потрібні додаткові заходи з дотримання законодавства [2, с. 50].

Сьогодні важливим для вітчизняної митної сфери та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності залишається вдосконалення їх інформаційної взаємодії в контексті реалізації основних положень постмитного аудиту. Саме таке вдосконалення має сприяти забезпеченню повною та достовірною інформацією митні органи щодо фінансового стану підприємства, його прибутків та збитків, можливості виконувати митні платежі та дотримуватися норм законодавства у фіскальній сфері. Також на основі автоматизації процесів митного оформлення товарів постмитний аудит сприятиме скороченню термінів оформлення товарів та зменшенню кількості ризиків та загроз, пов'язаних із суб'єктивною оцінкою зовнішньоекономічних операцій посадовими особами. Це в результаті сприятиме забезпеченню економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.

Процес удосконалення інформаційної складової забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності в контексті впровадження постмитного аудиту наведено на *рис. 1*.

Визначений процес вдосконалення складається з дев'яти етапів, кожен з яких передбачає виконання менеджментом підприємства певних дій, які дозволяють значно спростити процедуру аудиту та покращити взаємодію з митними органами.

Таким чином, на етапі попереднього аудиту, який митні органи можуть здійснювати безпосередньо на підприємстві або поза його межами в документальній формі (заповнення анкети), менеджменту підприємства та посадовим особам, відповідальним за економічну безпеку зовнішньоекономічної діяльності, необхідно акумулювати достатній обсяг інформації для реалізації даного етапу. Для цього необхідно: періодичне здійснення SWOT-аналізу; наявність підготовленої та верифікованої інформації щодо корпоративної організації та структури, товарів, форм оплати, вартості товарів, витрат, пов'язаних з товарами; детальна інформація щодо вартості продукції/послуг, фактичних угод і систем бухгалтерського обліку.

До другого етапу – «попередньої зустрічі з імпорттером» – посадові особи підприємства здійснюють збір та контроль інформації стосовно операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності (комерційні інвойси, замовлення, рахунки, контракти, облікові дані щодо товарно-матеріальних запасів, кореспонденція, документація з обліку платежів) для задоволення актуальних потреб митних органів у основних характеристиках зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

На третьому етапі здійснюється організаційно-інформаційне забезпечення зустрічі з аудиторами за всіма аспектами, що не висвітлені в попередніх етапах. При цьому аудиторська група оголошує про предмет, цілі та завдання аудиту, що потребує додаткової підготовки з боку підприємства.

Четвертий етап – «аудиторська анкета» – передбачає заповнення компанією – суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності специфічної анкети. При цьому митні органи можуть звертатися і до іноземних компаній-контрагентів з пропозицією оформлення та заповнення такої анкети. Від посадових осіб підприємства необхідно акумулювання інформації для оперативного заповнення аудиторської анкети в розрізі: угод, товарів, форм оплати, вартості, вироблених товарів, джерел і постачань.

П'ятий етап – «внутрішній корпоративний контроль» – передбачає активізацію менеджменту підприємств митними органами в напрямку посилення внутрішньоорганізаційного контролю. Для цього на підприємстві повинно бути організовано періодичне проведення самооцінки та самоаналізу у сфе-

рі зовнішньоекономічної діяльності підприємства з формуванням пропозиції щодо оптимізації ситуації.

Шостий етап – «координація проведення аудиту» – потребує від менеджменту підприємства організації інформаційно-комунікаційної взаємодії з аудиторською групою.

Сьомий етап – «заклучна конференція» – передбачає акумулювання інформації щодо проведених раніше аудиторських перевірок та інформаційне забезпечення роз'яснень щодо спірних/конфліктних питань, у чому безпосередньо зацікавлені посадові особи підприємства, оскільки це безпосередньо впливає на економічну безпеку зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Восьмий етап – «заклучний звіт» – передбачає інформаційно-аналітичне забезпечення вирішення потенційних спірних аспектів заклучного аудиторського висновку.

Дев'ятий етап – «наступний візит» – передбачає вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення менеджменту підприємств за результатами виконання наданих аудиторами рекомендацій.

Необхідно відмітити, що митні органи в межах кожного етапу постмитного аудиту використовують напрацьовані схеми і методи взаємодії із суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та контролюють практично всі аспекти діяльності підприємства. Тому розроблені пропозиції щодо дій посадових осіб служби економічної безпеки підприємств, у тому числі відповідальних за економічну безпеку зовнішньоекономічної діяльності, безпосередньо не впливають на процедуру проведення постмитного аудиту, однак дозволяють значно ефективніше співпрацювати контролюючим органам і підприємству, забезпечують інформаційно-аналітичні потреби менеджменту підприємств, підвищують рівень довіри до підприємства та формують позитивний імідж у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Реалізація розроблених пропозицій на вітчизняних машинобудівних підприємствах дозволить отримати певний організаційно-економічний ефект удосконалення процесів взаємодії підприємств з митними органами у сфері забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства, який буде проявлятися залежно від ступеня активності підприємства у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

ВИСНОВКИ

Таким чином, наведені пропозиції є актуальними для більшості підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, які активно взаємодіють з митними органами та іншими контролюючими структурами, що свідчить про їх універсальний ха-

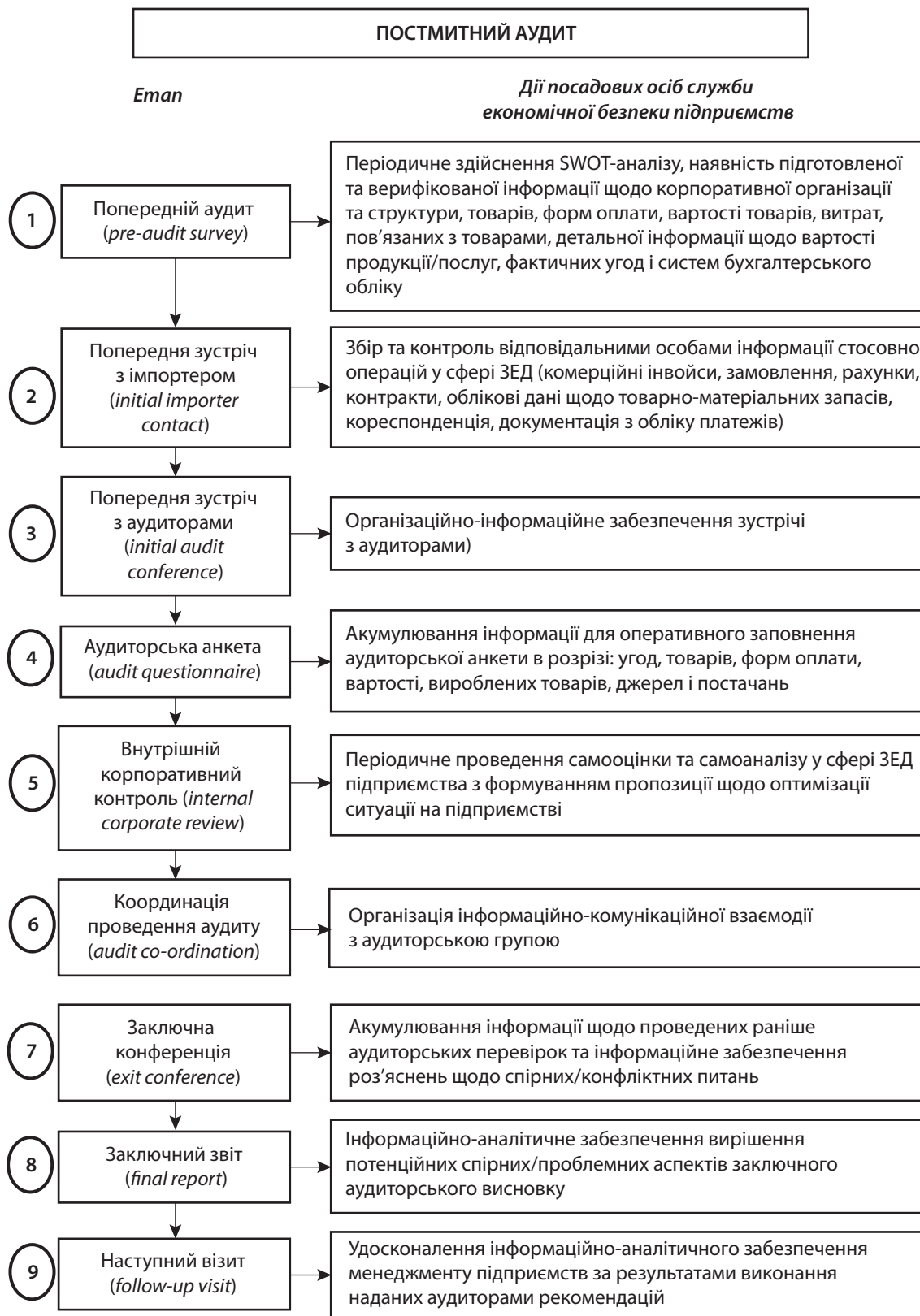

Рис. 1. Напрямки вдосконалення інформаційної складової забезпечення ЕБЗЕДП у контексті впровадження постмитного аудиту

ракти і відповідність сучасним тенденціям розвитку не лише сфери зовнішньоекономічної діяльності, а й митної сфери в цілому. Впровадження та реалізація зазначених пропозицій надасть можливість

налагодити ефективну взаємодію з митними органами, що, своєю чергою, сприятиме забезпеченню економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бережнюк І. Г.** Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти : монографія. Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. 543 с.
2. Розвиток постмитного аудиту в Україні : монографія / за заг. ред. С. С. Брехова. Київ : Алерта, 2018. 324 с.
3. **Вакульчик О. М., Кнішек О. О.** Концептуальні засади діяльності митних органів з постмитних перевірок суб'єктів ЗЕД. *Вісник академії митної служби України*. 2009. № 2. С. 46–54.
4. **Губіна І. С.** Митний пост-аудит в системі митного контролю: проблеми нормативно-правового регулювання. *Митна безпека*. 2011. № 1–2. С. 31–36.
5. **Рудніченко Є. М.** Оцінювання та моделювання впливу суб'єктів митного регулювання на систему економічної безпеки підприємства : монографія. Луганськ : Промдрук, 2014. 389 с.
6. **Пашко П. В.** Щодо окремих питань забезпечення ефективності митного контролю. *Митна безпека. Серія «Економіка»*. 2010. № 1. С. 6–13.
7. **Гончарук О. А.** Формування та розвиток системи постмитного контролю в Україні. *Форум права*. 2011. № 3. С. 163–167.
8. Митний аудит як форма митного контролю. URL: <http://kh.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/print-277498.html>
9. Kyoto Convention. General Annex. Guidelines. Chapter 6. Customs Control. Post Clearance Audit. Trade Facilitation. Implementation Guide. URL: <http://tfig.unece.org/contents/post-clearance-audit.htm>

REFERENCES

Berezhniuk, I. H. *Mytne rehuliuвання Ukrainy: natsionalni ta mizhnarodni aspekty* [Customs regulation of Ukraine: national and international aspects]. Dnipropetrovsk: Akademiia mytnoi sluzhby Ukrainy, 2009.

Honcharuk, O. A. "Formuvannya ta rozvytok systemy post-mytnoho kontroliu v Ukraini" [Formation and development of a post-customs control system in Ukraine]. *Forum prava*, no. 3 (2011): 163-167.

Hubina, I. S. "Mytnyi post-audit v systemi mytnoho kontroliu: problemy normatyvno-pravovoho rehuliuвання" [Customs post-audit in the customs control system: problems of legal regulation]. *Mytna bezpeka*, no. 1-2 (2011): 31-36.

"Kyoto Convention. General Annex. Guidelines. Chapter 6. Customs Control. Post Clearance Audit. Trade Facilitation. Implementation Guide". <http://tfig.unece.org/contents/post-clearance-audit.htm>

"Mytnyi audit yak forma mytnoho kontroliu" [Customs audit as a form of customs control]. <http://kh.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/print-277498.html>

Pashko, P. V. "Shchodo okremykh pytan zabezpechennia efektyvnosti mytnoho kontroliu" [On certain issues of ensuring the effectiveness of customs control]. *Mytna bezpeka. Serii «Ekonomika»*, no. 1 (2010): 6-13.

Rozvytok postmytnoho audytu v Ukraini [Development of post-clearance audit in Ukraine]. Kyiv: Alerta, 2018.

Rudnichenko, Ye. M. *Otsiniuvannya ta modeliuvannya vplyvu subiektiv mytnoho rehuliuвання na systemu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva* [Assessment and modeling of influence of the subjects of customs regulation on the system of economic security of the enterprise]. Luhansk: Promdruk, 2014.

Vakulchik, O. M., and Knishek, O. O. "Kontseptualni zasady diialnosti mytnykh orhaniv z postmytnykh perevirok subiektiv ZED" [Conceptual bases of activity of customs bodies on post-customs checks of FEA subjects]. *Visnyk akademii mytnoi sluzhby Ukrainy*, no. 2 (2009): 46-54.